

Fővárosunk legelső krónikása.

Nagy Ignác születésének százhuszonötödik évfordulója.

Halhatatlan regényírónk, Jókai Mór, az akadémiai jutalmat nyert „Tengerszemű hölgy” című regényében többek között ezeket írja egy nagyon csunya emberről: „Akkor láttam először, amikor hozzám izent, hogy a *Hétköznapok*-ról akar velem beszélni. Megdöbbenő arc volt, sötétvörös foltokkal egész fel a tulmagas homlokáig, melynek fényes kopaszágát simára kent fekete paróka szakította félbe. Hozzá egy elképzelhetetlen nagyságu veres orr, de amelyen nem ért rá az ember elámulni, annyira megigézte az a szégyel kancsalító szempár, melyek közül az egyenesen reánk néző egészen kömrevnek látszott. A hangja pedig hasonlított egy beteg gyermekéhez. És ezen visszataszító külső alatt élt a legnemesebb lélek, e béna testben a legerélyesebb jellem. Jóságosabb tekintet idegen arcra nem nézett rám soha, mint e halmerev szemekből.” Jókai e leírása után megjegyzi csillag alatt, hogy szegény *Nagy Ignác* — mert róla van szó — igen komolyan meg talált haragudni Petőfi Sándorra azért, mert ez ő monstrosus orrát egy versében pelengére állította. Mindnyájan emlékezünk Petőfinak az „*Orbán*” című elvies költeményére, amely eképpen kezdődik:

„Komor, mogorva férjü volt Orbán,
Bár oly vidám hajnal pirult az orrán.”

Ebben a versében a nagy költő valóban Nagy Ignácnak állított emlékelet, ámbár távolról sem olyan formában, amilyenben az áldozat óhajtott volna. Mert az orra volt neki a legsebezhetőbb pontja. Cyrano de Bergerac magyar változatban.

Ez a ma már csaknem teljesen elfeledett Nagy Ignác, a mult század első felének népszerű magyar regény- és szindarabírója, annakijején a Magyar Tudós Társaság és a Kisfaludy Társaság tagja, kinek születése óta ez a most jelenvaló esztendő a 125-ik. És amiért most ezen a helyen különösképpen megemlékezünk róla, az azért van, mert — amint először életírója, Szinnyey Ferenc állapítja meg róla — ő volt ujságíró korában a mi szépséges fővárosunknak legelső avatott krónikása. A mai magyar riporter őse.

Szóljunk elsősorban is arról, hogy ezt az idegen szellemben felnevelkedett fiatalembert (anya egy francia menekültnek árván maradt és zárdában nevelt leánya volt) nagyobli diákkorában miként ejtette rabul a magyar érzés, a magyar lélek s miként lett a későbbi izig-ig-ig magyar íróvá. Saját maga mondja, hogy neveltetése majdnem kizárólag német volt, a német kultúrát és irodalmat ismertették meg vele, úgyhogy magyarul csak meglehetősen akadozva beszélt s a *Kisfaludy Károly* nevét is akkor hallotta először, mikor 1829-ben feljött a pesti egyetemre. Ezt bizony ő magyar nemese utóda, erősen elszégyellette és nagy büszséggel kezdte a Kisfaludy verseit olvasgatni. De ez a büszsége nem magában véve talán még nem is lett volna elegendő a nagy átalakuláshoz, ha közbe nem jön még valami más is. Atyja, az uri szék nagytekintélyü elnöke és több nemes vármegye táblabírája a kezdő egyetemi polgárt lakásra és kosztra egy *Halmy* nevű elszegényedett öreg, nemes házaspárnál helyezte el. Itt a nagyon szép és művelt Karolina, a magyar írók és költők műveit jól ismerő és értük lelkesedő házikisasszony hamarosan lángrolbantotta a fiatalembert szívét, aki aztán a lánynak egyre erősödő hatása alatt valamennyi eddigi németnyelvű irodalmi kísérleteit a tűzbe dobta azzal az erős és csakhamar valóra is váltott elhatározással, hogy magyar író lesz. Mit sem adva atyjának határozott ellenzésére. 1831 szeptember 21-én szerény kis állást vállalt a kir. kamarai számvevőségénél, de csak 1833-ban vitte annyira, hogy első fizetésül évi 80 forintot kapott. A nagy szerelemből pedig házasság lett, amiről a nagyralátó atyja hallani sem akart. Amikor a házasság megkötéséről legelőször értesült, annyira felingerült, hogy szélütés érte s nem is kelt fel betegyéből. Mikor 1837 április 4-én halálos ágyán feküdt az apa, a fiatal házaspár leutazott hozzá Palánkára, ámde a büszke és hajthatatlan öreg még csak maga elé se bocsátotta fiát és menyét s meghalt anélkül, hogy megbocsátott volna fiának.

Nagy Ignác ujságírói fellépésével az akkori fővárosi élet megtalálta a maga hivatott krónikását, kiről a fentebb már említett életírója megállapítja, hogy az ő 1837-ben a *Jelenkor*-ban „*Budapesti Napló*” címen indított új rovata „a fővárosi ujdonságoknak első rendes rovata hirlapirodalmunkban”. Nagy Ignác, főképpen a korabeli fővárosi élet aktualitásait ismertető közleményeiben és riportjaiban, laptudósítói szempontból éppen azért volt szinte pótolhatatlan mindazoknál a lapvállalatoknál (*Jelenkor*, *Világ*, *Budapesti Híradó*, *Hölgyfutár* stb.), melyeknek odaadó tevékenységét szentelte, mert minden ilyen írásban, még a legigénytelenebb hirmorzásák papírja rögzítésénél is, az olvasók lelki és kedélyvilágának olykor rejtettebb hurjait rezdítette meg s tollának közvetlenségével az általános érdeklődésnek addig szokatlanul nagy fokát tudta maga iránt felkelteni. Mindig vonzóvá tudta tenni lapját, amivel annakelőtte szerkesztő-elődei édeskeveset főrdtek.

1846 december 22-én erről tudósít: „Többször tapasztaltuk már, hogy a Nemzeti Színház közönsége

a legszomorubb jelenetekben is hangos kacajra fakad, ha történetesen — macska sétál keresztül a színpadon. Egy barátságos intésül jegyezzük fel azon vigjátékirók számára, kiknek műveiben a közönség nem akar kacagni, — csak ugyanis jól teendik, ha ezután egy pár macskát fognak zsákban készen tartani a színpalak mögött, miket aztán azon jelenetekben ki lehet majd eregetni, melyek által a szerző a közönséget kacajra akarja bírni és meglesz a siker. Mert ugyan miért ne tenné meg az író ezt, ha a közönség az ilyenek látásában annyira gyönyörködik? Decem-ber 27-én, tehát öt nappal később erre a közleményre visszatérve, már értesíti Nagy Ignác az olvasóit, hogy a Nemzeti Színháztól kapott felvilágosítás szerint ezek — rendes macskák, melyeket a színházban az egerek ellen tartanak. Reméli, hogy ezt a nagyközönség is tudomásul veszi és „nem neveten többé ezen rendes macskák fölléptekor komoly jelenetekben, különben jó volna valami egyenruhát adni rájuk, hogy még jobban respektálja őket a közönség”.

A híres március 15-iki események után három nappal ujságolja, hogy a kávéházakban Pesten ropant kelete van az ujságoknak. A szenvedélyes politikusok zsebre is vágnaq egyet-egyet, hogy otthon kényemesebben olvashassák.

Mint a mult század harmincas és negyvenes éveinek ezerszemű és sokoldalú, eleven tollu fővárosi krónikása: ebbeli munkásságának közelgő tizéves jubileumát ezekkel a kedveshumoru szavakkal jelenti be a *Budapesti Híradó* közönségének 1847 június 29-én: „Rövid idő mulva Budapestten nevezetes találmany ünnepély fog meg nem tartatni: három hónap mulva ugyanis éppen *tíz éve* leend, hogy a „Fővárosi ujdonságok” most nem kis szerepet játszó rovatát a *Jelenkor*-ban „*Budapesti Napló*” cim alatt írni megés elkezdettük s három év óta itt folytatjuk. Midőn tehát ezen irodalmi találmany bűnet töredelmes szívvel sajátunknak valljuk, hogy ezért Magyarország történeteinek megírásához más ártatlan semmi időben ne bűnhődhessek, egyszersmind kérjük mindazokat, kiket *tíz év* alatt szerencsénk vala megkorholni, nevétségessé tenni, vagy talán éppen meg is nevetetni, hogy botrányos találmanyunk tizedik évfordul-takor csekély személyünket semmiféle emlékek vagy kitüntetéssel meglepni ne méltóztassanak, mikép bizonyos helyen nemrég indítványoztatott, mert különben bosszuállásból még *tíz évig* folytatjuk már eddig is oly sok keserves panaszra és fájdalmas feljajdulásokra alkalmul szolgált szerencsétlen mesterségünket.”

Az 1849 november 15-én megindított s a magyar sajtó történetében emlékezetessé vált *Hölgyfutár* című napilapjában felújította a közkedveltségű s a főváros napi eseményeit annyi ötletességgel megörökítő „*Hírharang*” című rovatot is. Természetesen ő sem kerülte ki az üldözést mindenkor az igazság érdekeit szolgáló népszerű tollával. Haditörvényszék elé is állították, de csak rövidebb ideig tartó fogságot szenvedett. Ujságírói nehéz uttoró munkája az évek során teljesen aláasta háterincsorvadástól különben is végképpen legyengített szervezetét. Még elég fiatalon, 44 éves korában fejezte be földi életét...

Zsoldos Benő.